บทที่ 3
การประมงชายฝั่ง

- สภาพพื้นที่ชายฝั่งทะเล
- สภาพพื้นที่ชายฝั่งทะเลของไทยแบ่งออกเป็น 6 ลักษณะ คือ
- 1. <u>พื้นที่ดินดอนหรือป่าดอนชายเลน</u> มีลักษณะเป็นพื้นดินชายน้ำ อยู่เหนือบริเวณป่าชายเลนขึ้นมา สภาพดินเป็นดินเลนแข็งหรือดินเหนียวปนทรายปกติน้ำท่วมไม่ถึงนอกจากในฤดูน้ำหลาก การใช้พื้นที่นี้ จะใช้ทำนาเกลือ นากุ้ง บ่อหรือนาเลี้ยงกุ้งและเลี้ยงปลา

- 2. <u>บริเวณป่าไม้ชายเลน</u> มีลักษณะเป็นพื้นดินเลนที่อยู่ในระดับต่ำลงไป มีขอบเขตอยู่ในระหว่างแนวระดับน้ำขึ้นสูงสุดและน้ำลงต่ำสุด จึงเป็นบริเวณที่มีน้ำทะเลท่วมเป็นประจำปรากฏมีพืชพรรณไม้ที่มีลักษณะเฉพาะตัวขึ้นปกคลุมอยู่ เรียกว่าป่าชายเลน ได้แก่ไม้โกงกาง ต้นแสม ต้นปะสัก ต้นจาก พื้นที่ป่า,ชายเลนมักพบตามบริเวณอ่าว ปากแม่น้ำ และลำคลองขนาดใหญ่ เป็นแหล่งผสมพันธุ์วางไข่เลี้ยงตัวอ่อนของสัตว์น้ำชายฝั่งหลายชนิด เช่น กุ้งกุลาดำ ปลากะรัง ปลากะพงขาว เป็นต้น

- 3.<u>บริเวณเขตน้ำตื้นชายฝั่ง</u> มีลักษณะเป็นแหล่งน้ำตื้น มีขอบเขตตั้งแต่แนวระดับน้ำลงต่ำสุด มีความลึกของน้ำ 1-2 เมตร ออกไปจนถึงระดับน้ำลึกประมาณ 10-20 เมตร ซึ่งในบริเวณนี้มีสัตว์น้ำสำคัญทางเศรษฐกิจหลายชนิดอาศัยอยู่ รวมทั้งมีการใช้ประโยชน์ต่อการเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งหลายประเภท เช่น การเลี้ยงในกระชัง ในที่ล้อมขัง และการทำฟาร์มทะเล

- 4.<u>บริเวณชายฝั่ง ปากแม่น้ำ ลำคลอง และทะเลสาบ</u> มีลักษณะเป็นแหล่งน้ำตื้นตามสองฝั่ง อันเป็นบริเวณน้ำทะเลขึ้น-ลงเป็นประจำ น้ำทะเลมีความเค็มแปรปรวน ถือเป็นแหล่งน้ำกร่อยอย่างแท้จริง ชายฝั่งบางแห่งมีสภาพเป็นป่าชายเลนและที่ว่างเปล่า สามารถใช้ประโยชน์ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งได้หลายชนิด

- 5. <u>บริเวณชายฝั่งที่เป็นหาดทราย</u> เป็นบริเวณที่มักปรากฏพบตามพื้นที่ห่างไกลจากบริเวณปากแม่น้ำ ลำคลอง มีอาณาเขตขยายออกไปเป็นระยะทางยาวตามชายฝั่ง สภาพเป็นที่ราบลาดลงสู่ทะเล เรียกว่า ชายหาด ประกอบด้วยทรายหยาบ และทรายละเอียด ลักษณะดังกล่าวเหมาะสมต่อการท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจมากกว่าการทำประมงชายฝั่ง

- 6.<u>บริเวณชายฝั่งที่เป็นโขดหิน</u> เป็นบริเวณที่เกิดจากการแตกแยกสึกกร่อนและการพังทลายของภูเขา โขดหินขนาดใหญ่ที่ตั้งอยู่ตามชายฝั่งทะเล จึงพบก้อนหินขนาดเล็กขนาดใหญ่กระจายอยู่ทั่วไป ทำให้สภาพพื้นที่มีคลื่นกระทบอย่างรุนแรง ไม่สามารถทำประมงชายฝั่งได้ ยกเว้นบางพื้นที่ที่เป็นอ่าว คลื่นลมกระแสน้ำสงบ ก็สามารถทำประมงชายฝั่งได้หรืออาจจะมีการเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งบางชนิดได้เช่น การเลี้ยงหอยนางรมแบบแขวนลอยบนแพ และการเลี้ยงปลาในกระชัง

แหล่งประมงชายฝั่งแบ่งออกได้เป็น 2 แหล่ง คือ

- 1.<u>แหล่งธรรมชาติ</u> เป็นแหล่งน้ำบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลซึ่งมีสัตว์น้ำชายฝั่งหลายชนิดอาศัยอยู่ ชาวประมงจะเก็บเกี่ยวผลผลิตด้วยการใช้เครื่องมือประมงจับสัตว์น้ำที่มีขนาดเล็ก การทำประมงชายฝั่งอาจใช้เรือประกอบการทำประมง เรือที่ใช้จะมีขนาดความยาวไม่เกิน 14 เมตร ระวางขับน้ำไม่เกิน 10 ตันกรอส ทำประมงทั้งแบบในครัวเรือน แบบยังชีพ และแบบธุรกิจ

- 2. <u>แหล่งเพาะเลี้ยง</u> เป็นแหล่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อเพิ่มผลผลิตทดแทนในแหล่งธรรมชาติเพื่อตอบสนองความต้องการด้านอาหารทั้งภายในและต่างประเทศที่เพิ่มขึ้นโดยวิธีการสร้างสถานที่เลี้ยงซึ่งจะแตกต่างกันไปตามชนิดและอุปนิสัยของสัตว์น้ำ คือ

<u>ปะแส้ง</u> ใช้เลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งพวก กุ้งทะเล และปลาทะเลหลายชนิด

- <u>กระชัง</u> ใช้เลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งพวก กุ้งทะเล และปลาทะเลและหอยบางชนิด
- <u>ที่ล้อมขัง</u> ใช้เลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งพวก กุ้งทะเล และหอยบางชนิด
- <u>เสา หลัก</u> ใช้เลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งพวกหอยชนิดต่างๆ เช่น หอยนางรม หอยแมลงภู่ เป็นต้น

Logo

ชนิดของสัตว์น้ำชายฝั่งที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ

- 1. กุ้งแชบ๊วย 2. กุ้งกุลาดำ 3. กุ้งตะกาด
- 4. กุ้งกุลาลาย 5. ปลากะพงขาว 6. ปลากะรัง
- 7. ปลากะพงแดง 8. ปลานวลจันทร์ทะเล
- 9. ปลากระบอก 10. หอยแครง
- 11. หอยแมลงภู่ 12. ปูม้า 13. ปูทะเล

Logo

เครื่องมือประมงชายฝั่ง

- 1. <u>เครื่องมือประจำที่</u> ได้แก่ โป๊ะ โพงพาง รั้วไซมาน ละมุ จั่นปู ลอบปลา ลอบปู เฝือกรัง บาม อวนติดตา เบ็ดราว เป็นต้น
- 2. <u>เครื่องมือเคลื่อนที่</u> ได้แก่ อวนลากคู่ อวนลากคานถ่าง อวนลากแผ่นตะเฆ่ อวนล้อมบางชนิด อวนรุน อวนทับตลิ่ง ระวะ(ชิป) แห เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรคของการประมงชายฝั่ง

- 1. ปัญหาทรัพยากรสัตว์น้ำชายฝั่งในแหล่งน้ำธรรมชาติมีกำลังผลิตลดลง เนื่องจากถูกนำมาใช้มากเกินไป สัตว์น้ำเกิดทดแทนไม่เพียงพอ นอกจากนี้ยังจับสัตว์น้ำที่มีขนาดเล็กเกินไปมาใช้ประโยชน์และใช้ไม่คุ้มค่า เช่นนำมาทำปลาเป็ด
- 2. ปัญหาสภาพแวดล้อมเป็นพิษมีสาเหตุหลายประการคือ

- และของเหลือใช้จากชุมชน โรงงานอุตสาหกรรม ลงแหล่งน้ำบริเวณชายฝั่งทะเลหรือปากแม่น้ำมีผลทำให้สัตว์น้ำลดลง
- 2.2 <u>เกิดการเปลี่ยนสภาพป่าไม้ชายเลน</u> โดยการแปรเปลี่ยนเพื่อทำประโยชน์อย่างอื่นได้แก่ การทำนาเกลือ บ่อเลี้ยงสัตว์น้ำ และการตั้งโรงงานอุตสาหกรรม มีผลกระทบต่อนิเวศวิทยาของสัตว์น้ำชายฝั่งที่สำคัญหลายชนิด เพราะป่าชายเลนเป็นแหล่งผสมพันธุ์วางไข่ของตัวอ่อน

- 2.3 <u>เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ</u> โดยมีการสร้างฝาย เขื่อนปิดกั้นแม่น้ำ ลำคลองหลายสายที่ไหลลงสู่ทะเล แต่เดิมแม่น้ำลำคลองทุกสายจะนำอาหาร แร่ธาตุที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของสัตว์น้ำทุกวัยรวมทั้งแพลงก์ตอนด้วย เมื่อถูกปิดกั้นขึ้นความสมบูรณ์จึงลดลง

- 3. <u>ต้นทุนการผลิตสัตว์น้ำสูงขึ้น</u> ปัจจัยในการผลิตสัตว์น้ำชายฝั่งทั้งจากแหล่งธรรมชาติและจากแหล่งเพาะเลี้ยงมีหลายประการ เช่น พื้นที่ แรงงาน ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆมีราคาสูงขึ้น